

Szaksztályok működése.

Jelentés a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szaksztály 1912. évi működéséről.

Szaksztályunk megtisztelő bizalma folytán nekem jutott az a kiváló szerencse, hogy az elfoglaltsága miatt lemondó s lemondásához feltétlenül ragaszkodó Seprődi János után a szaksztály titkári tisztét betöltsem. És én a szaksztály iránt való hálás tisztelettel igyekeztem is tisztem kötelességeinek híven megfelelni: lelkiismerettel végezni azt a munkát, a melyet a lemondó titkár annyi szeretettel, odaadással s felelősségének élénk érzetében teljesített. E munkát végezni nem volt nehéz feladat, mert hiszen mellettem állott segítségre s szives tanácsra mindig készen, szaksztályunk t. Elnöke és szaksztályunknak lelkes tagjai, a kik felolvasásaik által segítettek elérni azt a célt, a melyet szaksztályunk maga elé tűzött s melynek elérésén immár 7 év óta fáradozhatatlanul dolgozik.

Szaksztályunk, címében kifejezett jellegéhez híven, csendben és zajtalanul dolgozott az elmúlt év folyamán is: felolvasó-ülések tartásával igyekezett alkalmat adni hazarészünk tudományos munkásainak arra, hogy munkálkodásuknak gyümölcsét a nyilvánosság előtt is bemutathassák, bizonyosságot téven amellett, hogy erdélyi hazarészünk, hagyományainak megfelelően, e téren is követeli magának az őt megillető részt. Felolvasó-ülést tartottunk hatot és pedig a következő sorrendben:

1. Január 31-én, felolvastak 1. *Bedőházy* János: *Alkaios*. Részlet Sappho életrajzából, 2. dr. *Roska* Márton: A csoklovinai Cholnoky-barlang negyedkori emlékei;

2. február 28-án, felolvasott dr. *Csengeri* János: „Euripides Hekabéja“ czímen;

3. márczius 27-én, felolvasott *Hangay* Oktáv: „A négyéves kereskedelmi akadémiák Ausztriában“ czímen (vetített képekkel);

4. április 24-én, felolvastak: 1. *Ágai* László: „A matematika ismeretelméleti alapjai“ és 2. dr. *Varga* Zsigmond: „Dolgozat a sumir-kérdés köréből“ czímen;

5. október 30-án, felolvasott dr. *Buday* Árpád: A bácskai „római sánczok“ czímen (vetített képekkel);

6. november 27-én, felolvasott *Makkai* Ernő: Böhm Károly történetfilosófiájának alapelve címen.

A hat ülésen felolvasott nyolcz dolgozat szigorúan tudományos jellegű lévén, egészen természetes, hogy üléseinket különösebben az érdeklődő szakfériak látogatták elég szép számban. Általában véve azt mondhatjuk, hogy szakosztályunk tudományos működése iránt élénk érdeklődés mutatkozik és a tudományos munka terén foglalatoskodó ifjabb generatio szivesen mutatja be munkájának eredményét szakosztályunk ülésein. Ha azonban meggondoljuk azt, hogy tulajdonképpen a mi szakosztályunknak feladata volna erdélyi hazarészünkben az u. n. szellemi tudományokkal foglalkozó férfiaknak egyesítése s ezáltal e téren folyó tudományos munkának szervezése; ha meggondoljuk továbbá, hogy szakosztályunknak volna első sorban, szinte azt mondtam: hivatalos, kötelessége hazarészünk politikai, szellemi multjának feltárása, nyelvének és nyelvjárásainak megismertetése, földjének és művészetének leírása, ha meggondoljuk, hogy szakosztályunk, mint természetes központ körül kellene az idevonatkozó munkának jegeczesednie, akkor bizony ismét panaszkodni vagyunk kénytelenek; panaszkodni még akkor is, ha az teljesen süket fülekre talál. Ezen panasz által teszünk bizonyosságot arról, hogy szakosztályunkban meg volt a jóakarát, érezte kötelességének terheit, sőt bátran mondhatjuk, meg volt benne a kellő erő is arra, hogy kötelességeinek eleget tegyen, de hiányoztak céljának elérésére azok az anyagi eszközök, a melyek nélkül egyetlen lépést tennie nem lehet. Szakosztályunk folyóirata, az Erdélyi Múzeum, a melyet dr. Erdélyi Pál szerkesztése értékessé és hazarészünkön túl is tisztelt orgánumává tett a magyar tudományos életnek — az Erdélyi Múzeum, tekintettel dotációjának egészen csekély összegére, teljes mértékben képtelen volt arra, hogy szakosztályunkon felolvasott dolgozatok mindenikét közzé tehesse s ezen közzététel által buzdítólag hasson jövőndő munkatársainkra. Anyagi eszközeink elégtelensége megakadályoz abban, hogy tervszerű, beható és kiterjedt munkásság által feltárhassuk Erdélynek politikai, szellemi multját és támogathassuk azoknak tudományos törekvéseit, a kik valóban érdemesek arra. Szakosztályunk ezen helyzetén végre segíteni kell. És a segítsének egy helyes módjára dr. Erdélyi Pál immár reá is mutatott: az Erdélyi Múzeumot a bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály orgánumából az egész Egyesület közleményévé kell tenni s költségeire az államkormány rendes évi segélyét kieszközölni. Úgy hiszem, hogy szakosztályunk, illetve Egyesületünk kulturális törekvéseinek segítése s számunkra egy állandó, újabb segélynek kiutalása elől az államkormány elzárkozni nem fog, ha elég súlylyal, s helyzetünk nehézségeinek őszinte, leplezetlen feltárásával jelenünk meg a Nagymélt. Miniszterium előtt. Ezt azonban tennünk kell minél előbb, mert a modern élet siető rohanásában minden percz, a melyet elmulasztottunk, pótolhatatlan és minden esztendő, a melyet felhasználni nem tudtunk, *multtá* válik, a nélkül, hogy *jelen* lett volna.

Mielőtt azonban jelentésemet zárnam, meg kell még emlékezni szakosztályunknak 1912 decz. hó 12-én megnyitott második *képzőművészeti kiállításáról*, melyet a régiségtár bástya-utcai bérházában rendeztünk. Ezuttal ismét két kolozsvári művésznak, *Veress Zoltán* festőnek és *Szeszák Ferencz* szobrásznak műveit mutatta be szakosztályunk a nagyközönség előtt. A kiállítást *Pósta Béla* múzeum-igazgató és *Merész Gyula* képtár-őr rendezték. A megnyitó beszédet *Schilling Lajos* szakosztályi elnök tartotta, reámutatva kiállításunknak nagy jelentőségére s a kiállított műveket a közönség szerető figyelmébe ajánlva. A szép beszéd egész terjedelmében megjelent az Erdélyi Múzeum 1912. évfolyamának 6. számában.

Meg kell még emlékezni a *Kovács Sámuel* pályázati 1912. évi eredményéről. Pályázat kihirdetvén, beérkezett összesen 10. drb. pályamunka, melyek közül bíráló-bizottság a *Petróczyék* cz. költeményt ítélte jutalomra érdemesnek. Írója: *Szabados Ede* szatmári ref. főgymn. tanár, kinek a jutalom *Sámuel* napján pénztár által megküldetett. Dicséretet nyert a „*Csobánczi kurucz asszonyok*“ cz. költemény, a melynek szerzője *Révai Károly*, *Nagybányáról*. — Ezzel kapcsolatban a *Választmány* kimondotta, hogy jövőre a dicséretet nyert költemények jeligés levelét csak akkor bontatja föl, ha a pályázat eredményének kihirdetése után a szerző jelentkezik.

Visszatekintve szakosztályi működésünk elmúlt esztendejére, nyugodt lélekkel állapíthatjuk meg, hogy teljes igyekezettel törekedtünk céljaink megvalósítására s ha itt-ott elégedetlenségnek hangját kelle hallatnunk, vigasztalhatjuk magunkat *Kant*nak gondolatával: „megelégedettnek lenni az életben, annyi, mint tétlen nyugalom s a rugóknak megállapodása, mely az érzéseknek s az ezekkel járó tevékenységnek eltompulása. Ez azonban éppen oly kevésbé fér össze az embernek intellektualis tevékenységével, mint a szívnek megállása az állati testben, a melyre, ha újabb inger nem következik, elkerülhetetlenül beáll a halál.“ (*Anthropologie.*) Jelentésemet abban a biztos reményben terjesztem a t. szakosztály közgyűlésének tagjai elé, hogy sem a teljesítendő munka iránt való kötelességünk, sem a teljesített munkával való nemes elégedetlenségünk érzése el tompulni ezután sem fog.

Dr. Bartók György
a szakosztály titkára.

A természettudományi szakosztály jelentése.

Az 1912. év története szakosztályunk életében két irányban nevezetes.

Ebben az évben jelent meg először széttagolt folyóiratunknak, a *Múzeumi Füzeteknek* ásvány-földtani része 1 füzetben az ásványtári igazgató szerkesztésében. Az első lépés megtörtént